

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XXIV. Vtrum Angeli consecuti sint gratiam, & gloriam inæquales, iuxta
inæqualitatem naturæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

Art. 2. Quod additur in obiectione de perspicacia intellectus Angelici, valentis euidenter discernere locutionem Dei, ab omni locutione creata, & non valentis alteram cum altera confundere, quæ esset supposita nimium stupida, ac crassa, nihil est. Quia locutio Dei proprie talis, est intrinsece supernaturalis ex suo conceptu, vt dictum est quaest. 26. de virt. theol. Ad cognoscenda autem, atque discernenda distincte, & clarè objecta intrinsece supernaturalia non sufficit perspicacia intellectus Angelici, vt probatum est superius quaest. 14. Illa igitur cognoscit pro qualitate luminis supernaturalis sibi à Deo gratiose collati. Cum igitur fieri poterit, vt Deus daret lumen supernaturale sufficiens ad cognoscendam euidenter credibilitatem, quod locutio esset Dei, quin esset sufficiens ad cognoscendum euidenter locutionem esse Dei; fieri utique potuit, vt non discerneret euidenter locutionem Dei à locutione creata, licet euidenter discerneret esse credibilem, & debere credi eam differentiam, atque expediens fuit pro augmento meriti, & maiori laude, ac gloria fidei præstita, vt ita fieret. Ita igitur factum est. Accedit perspicaciam in primis intellectus Angelici nondum infecti peccato, non esse præcise ex sua natura maiorem, quam perspicaciam intellectus diabolici. Deinde dici non potest esse magis discernibilem, ex sua natura locutionem Dei ab omni locutione purè creata, quam sit discernibilis ipse Deus ab omni pura creatura. Cum igitur demon non potuerit euidenter discernere hominem Deum à puro homine, tametsi Christus Deus & homo, simul faceret opera, quæ nemo alius fecit, & vi quorum erat euidenter credibile, & debebat credi ipsum esse Deum; mirum videri non debet si Angelus, seu idem demon, antequam peccaret, non magis potuit ex perspicacia sui intellectus euidenter discernere locutionem Dei ab omni locutione purè creata. Neganda igitur est Angelis, dum essent in via, euidentia in attestante, solaque illis concedenda est fides, qua, & per quam, & formaliter, & causaliter mereri possent, sicut nos meremur. Quo corrumpit omne, quod deinde additur in obiectione circa actus aliarum virtutum, quorum alioquin meritum redditur difficilius intelligentiæ, ac dispositionis, tametsi non euacuatur re ipsa necessariò, vt mihi quidem videtur.

QVÆSTIO XXIV.

Vtrum Angeli consequuti sint gratiam, & gloriam inæquales iuxta inæqualitatem naturæ?

IDENTUR non necessariò consequutos esse vtramque, vel alterutram cum eiusmodi proportionem ad perfectionem naturæ 1. Quia homines cum sint æquales in natura, inæquales nihilominus gratiæ, & gloriæ gradus sortiuntur, vt dictum est quaest. 13. de Deo, & nonnulli euadunt superiores Angelis quoad vtramque, vt est certissime superior, & quidem incomparabiliter, saltem Beata Virgo. Quidni igitur idem acciderit, accidere certe potuerit etiam Angelis, vt inferiores in natura præeminerent quoad gratiam, & gloriam superioribus naturaliter, atque pares in natura fierent dispares donis gratiæ, & gloriæ.

2. Naturæ Angelicæ ne quidem de congruo debentur absolute vlla dona supernaturalia. Cui autem nihil debetur absolute, non potest deberi plus, vel

minus determinatè ex suppositione, quod aliquid absolute conferatur purè gratiose. Eadem nempe proportionis ratio esse videtur quoad simpliciter, & quoad secundum quid.

3. Vt Angeli dicantur accepisse inæqualiter iuxta inæqualitatem naturæ quoad ea dona supernaturalia, quæ ipsis collata sunt independentè à libera eorum dispositione, & merito; dici nihilominus non potest eam proportionem seruata esse necessariò ex natura rei quoad ea etiam, quæ consequuti sunt dependentè à propria libera dispositione, & merito. Quia quæ libere ab vnoquoque fiunt, possunt fieri cum maiori, vel minori conatu, vt placet. Neque fieri potest, vt cui est liberum absolute velle aliquod obiectum, vel nolle, sit nihilominus necessarium, vt velit illud summo conatu absolute sibi possibili ex suppositione, quod determinetur ad volendum. Quia obiectum non necessitans ad amorem sui, non potest necessitare ad determinatam intentionem amoris, ex suppositione, quod amandum sit. Cui enim possibile est resistere totaliter, possibile etiam necessariò est resistere, quantum placet.

4. Multi ex superioribus Angelis inciderunt libere in damnationem, multis inferiorum perseuerantibus libere in amore iustitiæ, idèoque prouectis ad gloriam. Sicut plures homines bonæ indolis damnantur, plures verò consequuntur gloriam superata per gratiam mala indole. Multo igitur facilius fieri potuit, vt aliqui ex superioribus Angelis operarentur segniter, licet honeste, & è conuerso nonnulli ex inferioribus operarentur feruenter, summaque cum intentione, ac proinde, vt inæquales in natura consequerentur inæqualem gloriæ gradum contraria inæqualitatis ratione, sicut contingit pluribus bonæ, & malæ indolis hominibus.

5. Si supremus inter beatos Angelus præemineret necessariò quoad gloriæ gradum necessitate fundata in excessu naturæ, posset gloriari quoad suum gloriæ excessum, quasi eum non accepisset. Possetque sibi arrogare, tanquam propriam discretionem sui ab habente minorem gloriam. Quod tamen est absurdum, & contradicit Apostolo vniuersaliter dicenti, dicenti profecto ratione vniuersali. *Quis se discernit? quid habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?*

Art. 1. Respondetur. Dona omnia supernaturalia tam dependentia, quam non dependentia ab usu libertatis, & merito, distributa esse Angelis inæqualia, iuxta inæqualitatem naturalem ipsorum, & seruata iuxta proportionem inter naturam, & gratiam, est sententia Magistri dist. 3. *Ille igitur.* & D. Thomæ quaest. 62. art. 6. aliorumque ita communis, vt dixerit Valquez, neminem se vidisse, qui oppositum assereret. Sed nec asseruere posteriores neoterici, nisi quod Becanus, Franciscus de Lugo, Derkennis, alique nonnulli rem incertam pronunciant, præeunte Molina. Probat Magister. *Quia id pertinet ad sapientiam Dei, aqua moderatione cuncta ordinantem.* Probat similiter D. Thomas, *quia id videtur rationabile.* Confirmat exemplo artificis ordinantis ad honoratiorem partem domus lapides pulchrius, & decentius aptatos. Addit quoad ea, quæ dependent ex libera cuiusque dispositione, & merito, Angelos non impediri, sicut impediuntur homines mutua pugna diuersarum naturarum, quod minus semper operentur iuxta omnem conatum sibi absolute possibilem. Qui nempe perfectioribus Angelis præstantior proculdubio est possibilis.

Art. 2. Verum quod ad primum illud attinet, Magistro, & D. Thomæ commune de æquitate sapientiæ, ac prouidentia diuinæ rationabilia semper sectantis, non defunt modernis illis auctoribus rationes

tionem congruentiæ ad oppositum. Quia, præter rationes dubitandi iam præmissas, plurimum contulisset ad manifestationem gratiæ Dei superantis dignitatem naturæ, si ea conferretur vberior aliquibus inferioribus in natura. Deinde ea ratio, ut habeat aliquam vim persuadendi quoad ea dona, quæ proueniunt ex sola libera electione diuina, quoad ea tamen, quæ dependent etiam ex libera electione creata, uti dependet gloria, nihil suadere videtur. Quia electio creata potest exorbitare à dictamine sapientiæ Dei, nec semper elicit, quod rationabilius est. Quod verò specialiter addit D. Thomas de artifice creato, & de operatione Angeli difficultatis experte, difficultate non vacat. Quia paritas artificis creati, si quid suaderet, suaderet utique non debuisset derelinqui à Deo in infimo inferiorum loco quemquam ex Angelis naturaliter superioribus, eleuatis in supremum gloriæ culmen pluribus Angelis ordinum inferiorum. Quod verò Angeli fuerint expertes difficultatis in operando, id verò videtur difficillimum. Primum absolute; tum quia omne agens liberum, præter Deum, patitur aliquam difficultatem in deferenda altera parte contradictionis, propter motuum propriæ alicuius conuenientiæ impellentis ad illam, quod semper adit necesse est; tum quia constat Angelos stantes pugnaſſe cum cadentibus, atque per eorum victoriam, de cuius ratione est difficultas, obtinuisse coronam gloriæ, ut dicitur infra quæst. 28. Idem præterea est difficile ad propositum. Quia etiam Deus, omnis licet expertus difficultatis, potest obiecta in se æqualia inæqualiter, immò & idem obiectum modò plus, modò minus amare pro libito, ex sola libertatis prærogatiua, potentis se applicare operi, non solum cui, & quando vult, sed etiam pro ut vult, & quantum vult. Deinde duo homines pari difficultate præuerti possunt inæqualiter illi cedere, plus minus, ut liber. Ergo Angeli pari facilitate præditi possunt illa similiter uti inæqualiter, ut placet. Apparet igitur oportere, ut ex rationibus plusculum promoueantur.

Art. 3. Quoad ea dona, quæ non dependent, neque formaliter, neque causaliter ex libera electione suscipientis, qualia certò sunt auxilia actualia gratiæ præuentia ad primum actum salutarem. Supponendum est in præſenti ex dictis quæst. 21. & 22. de Sacram. Angelos, sicut & alia quæuis agentia entitatiuè naturalia, ex suppositione eleuationis in ordinem supernaturalem, impendere in actus supernaturales, eandem, quantum est ex se, actiuitatem, quam impenderent non eleuati in actus naturales, ac proinde conferre posse actibus supernaturalibus tantam, quantum est ex se, perfectionem, quantum conferre possent actibus naturalibus. Manifestum autem est. Primum Angelos inæqualem pro inæquali cuiusque perfectione, actiuitatem impendere posse in actus naturales, & inæqualem similiter perfectionem eisdem conferre. Secundo, unicuique causæ deberi ex natura rei pro quouis statu, comprincipia sufficientia, ut possit impendere, atque reducere in actum secundum totam suam actiuitatem naturalem, utque communicare possit effectibus totam eam perfectionem, quæ potest eisdem simpliciter ab illa conferri, quantum est ex se. Tertiò: comprincipia supernaturalia, quæ iuste sufficiunt ad impendendam minorem causæ naturalis actiuitatem, conferendamque effectibus minorem, ex vi causæ naturalis, perfectionem, non sufficere pro maiori & actiuitate in causa, & perfectione in effectu. Patet istud vltimum punctum. Quia actiuitas, & perfectio correspondens causæ naturali est conferta actiuitati, & perfectioni correspondentibus comprincipio supernaturali, dum producit effectus supernaturalis, nec fieri potest, ut perfectio correspondens causæ entitatiuè naturali

augeatur, quin simul augeatur perfectio formalitèr correspondens comprincipio supernaturali, respectu eiusdem effectus indiuisibilis à parte rei. Qui scilicet, secundum omnia sua prædicata simul creſcat, aut decreſcat necesse est. Ob hæc igitur omnia debentur ex natura rei comprincipia, & effectus supernaturales, saltem qui non sunt electiones liberae. Debentur inquam, inæqualia pro inæqualitate naturali substantiæ, ex suppositione, quod hæc eleuetur ad finem supernaturalem.

Art. 4. Confirmatur hic discursus. Quia ob eam præcisè rationem, quæ modo ponderata est, debentur homini ex natura rei supposita eleuatione, actus supernaturales intellectus, tum deliberati, tum indeliberati, dependentes intrinsecè à phantasia, compositionis, & diuisionis participes, similiterque debentur virtutes per se infusæ comprimendis passionibus idoneæ, & sic de cæteris proportionaliter. Angelis verò debentur species impressæ, actus intellectus, & habitus voluntatis, oppositæ per omnia conditionis. Ergo Angelis inuicem disparibus ad eum fere modum, quo infimi Angeli sunt dispares respectu hominum, qui non nisi paulò minus ab illis minorati sunt, debentur similiter dona gratiæ inuicem disparia proportionaliter, saltem, quæ, & quatenus conferuntur independentèr à merito, & libera dispositione, & ita, ut foret miraculosum, si Angelo minus perfectò conferrentur maiora dona gratiæ præuenientis omnem liberam electionem, quam Angelo perfectiori; sicut esset miraculosum si homini conferrentur eius generis auxilia, & virtutes, cuius sunt quæ conferuntur Angelo ex natura rei. Idemque dicitur de donis disparibus Angelorum substantialiter æqualium, aut paribus inæqualium.

Art. 5. Circa ea, quæ dependent à meritis, & libera dispositione suscipientis, & circa ipsos actus liberos, obseruandum est, sæpe accidere, ut causa difficultatis auocantis animum ab aliqua electione, impellentisque ad eius omissionem, & illam difficilem, hanc verò reddentis facilem, nullam nihilominus ingerat specialem difficultatem aduersus intentionem, & summum conatum actus, quo fit electio ex suppositione, quod hæc facienda sit. Qui enim dubitat ex gr. de capeſſenda militia, aut scientiis comparandis, & motiua in utramque partem perpendit aniceps, aliquam eo ipso difficultatem patitur in vtriusvis partis electione; & nullam nihilominus necesse est, ut patiat specialem indidem difficultatem aduersus summum conatum eam in partem impendendum, quæ animo demum inleſerit. Quia videlicet quælibet electio efficax vnius partis, utcumque remissa, æquè priuat commodis oppositæ partis. Vnde illis æquè contradicere electio remissa, ac intensa. Dicendum iam est, ita rem omnino habere in omnibus, & quibusvis electionibus liberis Angelorum. Quia quælibet electio efficax, siue intensa, siue remissa, ex gr. perficendi in obedientia Dei, æquè erat impossibilis cum commodis, & motiuis omnibus impellentibus ad peccandum, ut per se patet. Idemque dicitur de quibusvis aliis electionibus eorum inuicem impossibilibus.

Art. 6. Sed neque ex defatigatione maiori in eligendo actu intensiori potuit in Angelis exurgere difficultas aliqua specialis aduersus summam vniuersalemque actus intensionem. Quia Angeli sunt liberi à grauiamine corporis, cuius defatigatione redditur nobis specialiter difficilis summa intensio, summusque conatus operandi. Ista autem sublata difficultate ex defatigatione eo est delectabilius, ac proinde, & facilius vnusquisque actus, siue intellectus, siue voluntatis, quò intensior est. Necesse igitur fuit, ut Angeli incumberent operi meritorio, summo conatu absolute

absolutè possibili respectu vniuscuiusque. Impellebat nimirum ad summum conatum maior honestas, maiorque delectatio, deinde maior intensio actus, nullaque specialis difficultas pugnare potuit aduersus magnitudinem conatus in opere, sed solum quoad electionem operis absolutè. Impossibile porro est, vt qui superat difficultatem aliquam pro consequutione alicuius sui emolumenti, non velit augmentum eius maximum, si hoc obtineri possit, nulla alia speciali difficultate superata; id est, vt velit facere expensas sufficientes ad maius lucrum, simulque nolit excessum lucri, maioremque ex eodem excessu delectationem, sed velit esse contentus minori, solaque sua spontanea electione facere exclusionem maioris nullo motiuo specialiter alliciente ad hanc iacturam, seu quod magis exprimit absurditatem, vt velit pugnare contra inclinationem, & inclusionem maioris boni, & maioris inde futuræ delectationis, atque difficultatem omnem, quæ inest vtriusque desertioni, superare solum, vt habeat, quod minus est, nullo propterea spectato, aut quæsito commodo speciali. Ratio evidens huius rei est. Quia nemo intendens ad malum operatur, vt dicit Philosophus, atque minus bonum comparatione maioris intra idem genus, eiusdemque prorsus rationis, est purum malum, vt ostensum est quæst. 12. de act. hum. præsertim ad 1. & 3. Necessè igitur fuit, vt Angeli elicerent actus meritorios gratiæ, & gloriæ, & dispositiuos ad gratiam, summo conatu, summaque cum intensioe absolutè possibili respectu vniuscuiusque, ac proinde inæquales iuxta inæqualitatem substantialem eorum. Omnes itaque Angeli consequuntur omnia dona gratiæ, & gloriæ, tam dependentia, quam non dependentia ab actibus liberis, cum inæqualitate, & æqualitate iuste commensurata inæqualitati, & æqualitati naturali, ac substantiali cuiusque.

Ad 1. Homines in ordine etiam naturæ fortiuntur inæquales perfectiones accidentales, licet sint in se omnes substantialiter æquales. At nihil eiusmodi accidere potest in Angelis. Ratio est, quia homo ex sua natura expositus est diuersis, ac longè inter se disparibus causarum occurribus, potentium influere in ipsum, cuius oppositum conuenit naturæ Angelicæ, vt ponderatum est supra q. 5. Inde fit, vt homines numero diuersi euadant in ordine naturali quasi specie diuersi propter accidentium disparitatem ipsis connaturalem; cum Angeli tales necessariò sint accidentaliter quoad naturalia, quales sunt quoad substantiam. Quia verò ordo gratiæ imitatur, quoad fieri potest, ordinem naturæ, mirum non est, quod hominibus, licet æqualibus in natura, distribuuntur inæqualia dona gratiæ; Angelis verò æqualibus æqualia, & inæqualibus inæqualia necessariò contingant. Quid quod etiam hominibus iuxta prouidentiam ordinariam, distribuuntur æqualiter dona supernaturalia independentia à meritis. Quoad ea verò, quæ dependent à meritis, patet clara ratio discriminis inter homines, & Angelos ex iis quæ nuper dicta sunt art. 6.

Ad 2. Patet satis ex toto superiori discursu. Et præterea instatur argumentum in perfectionibus naturalibus Angelorum. Licet enim Angelis non deberetur absolutè, vt essent, vtque haberent perfectiones aliquas naturales, nihilominus ex suppositione, quod existant, debentur singulis ex natura rei perfectiones naturales inæquales iuxta inæqualitatem naturæ: quidni ergo similis inæqualitas debeat quoad supernaturalia, supposita eleuatione? Illud de simpliciter, & secundum quid tenet solum cæteris omnino paribus. Non sunt autem paria; nullam factam esse, & aliquam factam esse suppositionem.

Ad 3. Fieri potest, vt adsint motiua inuicem opposita ratione quorum sit absolutè liberum idem velle,

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

& nolle; & nihilominus non adsint motiua similiter opposita, quoad maiorem, & minorem intensioem actus, ratione quorum reddatur libera maior, & minor applicatio virtutis ad agendum; atque ita necessariò contingit in Angelis, vt dictum est supra. Vnde licet Angelis quoad plura sit liberum velle, & nolle simpliciter, atque ideo omittere, vel non omittere maiorem simul cum minori intensioe cuiusque actus, non tamen est liberum, vt elicit aliquo actu, omittatur nihilominus liberè aliqua eius intensio absolutè possibilis. Eodem prorsus modo respondetur ad 4.

Ad 5. Cum Angelo non inest, iuxta dicta, specialis libertas quoad summam applicationem virtutis, summamque intensioem actus, diuersa ab ea, quæ est liber ad operandum simpliciter, eodem indiuisim auxilio gratiæ confert Deus ex natura rei discrimen operantis benè ab operanti malè, atque operantis cum summa bonitate, ab operanti cum summa malitia. Non igitur habet Angelus, vt benè operetur ex gratia, ex se verò, vt, valdè benè operetur, sed vtrumque indiuisim, eodemque modo habet ex gratia, solumque habet ex natura, vt si quidem Deus dignetur conferre alterum eorum, per ipsam gratiam conferat, & alterum per eandem gratiam. Saluatur itaque vt sonat intentio, & sensus legitimus Apostoli in verbis illis obiectionis, iuxta superiorem nostram doctrinam.

QVÆSTIO XXV.

Vtrum Angeli sint peccabiles.

IDENTVR non esse peccabiles. Quia nullus potest esse defectus in voluntate, quin præexistat aliquis defectus in intellectu, à quo ea dirigitur in omni opere suo. At in intellectu Angelico nullus potest esse defectus vel circa finem, & media naturalia, vel circa finem, & media supernaturalia. Non quidem circa naturalia, quia ea cognoscit comprehensiuè. Neque circa supernaturalia, quia hæc cognoscuntur per fidem, cuius certitudo, ac infallibilitas est maior, quam quæ conuenit rationi naturali, vt dictum est quæst. 22. de virt. theol. eademque fides est clarior ac luminosior, quam ratio naturalis, vt dictum est ibidem quæst. 24. Ergo in voluntate Angeli neque eleuata, neque non eleuata potest esse ullus defectus, ac proinde nec peccatum potest esse vllum.

2. Peccatum consistit in priuatione, vt dictum est quæst. 29. de act. hum. ideoque dari non potest, nisi in his, quæ sunt in potentia, vt dicit Philol. 9. Metaph. text. 19. Angeli autem non sunt entia in potentia, cum sint formæ simplices, & incompositæ. Ergo in Angelis non potest dari peccatum.

3. Angeli ex vna parte comparantur cum substantia intellectuali corporea, sicut comparantur corpora cælestia cum sublunariis. Ex alia verò parte peccatum comparatur cum substantia intellectuali, sicut comparatur corruptio, desitio, & mors cum substantiis corporalibus. Ergo sicut corpora cælestia sunt expertia corruptionis, nec naturaliter corrumpi possunt; ita Angeli sunt expertes peccati, nec peccare villo pacto possunt. Nempe repugnat conceptui peccati, vt sit supernaturaliter possibile, idest possibile auctore Deo specialiter ipsum inducente supra facultatem naturæ.

4. Peccatum est impossibile cum dilectione Dei, ac proinde cui necessariò, ac inseparabiliter inest dilectio